

چشم‌انداز روابط تهران و واشنگتن در سایه بی‌اعتمادی

ایران و آمریکای نوآوند به توافق برسند؟

با آتش‌بس جنگ غزه، سیگنال‌های آمریکا به ایران افزایش یافته است. استیو ویتکاف نماینده ویژه دونالد ترامپ می‌گوید: پیام‌ها در حال ردوبدل شدن است و سخنگوی وزارت خارجه ایران نیز این موضوع را تأیید کرده است. هرچند اسماعیل یقانی تأکید کرد که این موضوع به معنای مذاکره نیست. در تازه‌ترین موضع‌گیری، جی دی ونس، معاون رئیس‌جمهور آمریکا نیز مدعی شده که دونالد ترامپ خواهان روابط خوب با ایران است. او ادعا کرد که «ما خواستار شفاف‌کوبی ایران هستیم ولی ایران نباید سلاح هسته‌ای داشته باشد و تمام راه‌های مودید دیپلماسی را برای عدم دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای بکار خواهیم گرفت». در بین این سیگنال‌های بعضاً متناقض، مشخص نیست که کدام وضعیت بر دیگری غلبه خواهد یافت؛ توافق یا تداوم و افزایش تنش؟

◀ **دو مسیر متفاوت**

اندیشکده «شورای آتلانتیک» مدعی شد: ترامپ و تیمش می‌توانند با تکیه بر موفقیت آتش‌بس غزه، تمرکز خود را بر توافقی گسترده‌تر در سطح منطقه بگذارند. توافقی که شامل پرونده ایران نیز باشد، همان‌طور که ترامپ در سخنرانی خود در کنست در ماه جاری به آن اشاره کرد. دو مسیر کلی پیش‌رو وجود دارد؛ نخست، دستیابی به یک توافق که می‌تواند صلحی بلندمدت به همراه داشته باشد. دوم؛ یا تداوم وضعیتی شکننده با آتش‌بس‌های موقتی که گاه‌به‌گاه با درگیری‌های تازه شکسته می‌شوند. هر دو مسیر، هم خطراتی دارند و هم فرصت‌هایی. برای تحقق یک «توافق بزرگ و زیبا» ایالات متحده باید به ایران مسیر مشخصی برای رفع تحریم‌ها، ادغام در جریان‌های توسعه اقتصادی منطقه‌ای، و همچنین تضمین در برابر حمله دوباره از سوی اسرائیل ارائه دهد. هرچند موانع بسیاری در این مسیر وجود دارد، اما تحقق چنین توافقی سود فراوانی برای همه طرف‌ها خواهد داشت و حتی ممکن است جایزه صلح نوبل را برای ترامپ به همراه آورد. استفن هدلی، مشاور سابق امنیت ملی آمریکا (و عضو هیات مشاوران بین‌المللی اندیشکده آتلانتیک کانسیل) و دکتر ولی نصر، کارشناس امور ایران، در مجمع امنیتی اسپین‌اسل اشاره کردند که چنین توافقی می‌تواند بر فضای تصمیم‌گیری داخلی ایران اثر بگذارد. در مقابل، ایران تقریباً به‌طور قطع باید تعهد کند که سطح غنی‌سازی خود را به مقدار بسیار پایین‌تری (مثلاً ۳/۲ درصد برای مصارف غیرنظامی، به جای ۶۰ درصدپیش از حملات ژوئن اکاهش دهد) و با نظارت بسیار گسترده و سختگیرانه آژانس بین‌المللی انرژی اتمی موافقت کند. بعید است ایران به‌طور کامل غنی‌سازی داخلی را کنار بگذارد، اما شاید بتوان از طریق طرحی آبرومندانه این مساله را حل کرد. برای نمونه، ایجاد یک پروژه مشترک غنی‌سازی در خارج از کشور با سرمایه‌گذاری کشورهای عرب خلیج فارس. مواد غنی‌شده می‌توانند پس از تولید (مثلاً در تأسیساتی در عمان) به ایران بازگردانده شوند تا در نیروگاه‌های برق هسته‌ای مصرف شوند. ایران پیش از جنگ ژوئن نیز نسخه‌ای از همین ایده را مطرح کرده بود، اما می‌خواست تأسیسات مشترک در داخل‌های خودش باشد. در چارچوب چنین توافقی، ایران ممکن است مجبور شود برنامه موشکی باالستیک خود و همچنین حمایت از گروه‌های نیابتی منطقه‌ای نظیر حزب‌الله، حوثی‌ها، حماس و شبه‌نظامیان عراقی را محدود کند. این دو مورد، از بزرگ‌ترین نقاط اختلاف هستند و هیچ‌کدام در توافقی هسته‌ای ۲۰۱۵ (برجام) گنجانده نشده بودند. دلیلی که ترامپ در سال ۲۰۱۸ هنگام خروج از برجام در دوره نخست ریاست‌جمهوری خود به آن اشاره کرد. برای تحقق چنین توافقی، تهران باید آن را گزینه‌ای به‌مراتب بهتر از مسیرهای جایگزین بداند. ایالات متحده برای موفقیت در چنین مذاکراتی باید اعتماد از دست‌رفته ایران را بازسازی کند، مذاکرات را با دقت و پیگیری فراوان پیش ببرد، و دو تعهد کلیدی بدهد؛ نخست، تضمین خود را در زمانیکه شرایط خاصی نقض شود، از توافق خارج نخواهد شد. دوم؛ راهی بیابد تا از حملات بعدی اسرائیل به ایران جلوگیری شود؛ در مقابل، ایران نیز تعهد دهد که برنامه مخفی سلاح هسته‌ای ایجاد نکند و از ارسال سلاح به نیروهای نیابتی خودداری کند. برای جلب موفقیت اسرائیل، آمریکا احتمالاً باید فشار و مشوق‌های هم‌زمانی اعمال کند. مانند توافق‌های دفاعی جدید و یا میانجی‌گری برای آتش‌بس با حوثی‌ها. حملات به اسرائیل و کشتن‌های مرتبط با آن پایان یابد. با این حال، تحقق چنین سناریویی دشوار خواهد بود. بی‌اعتمادی عمیق، پیچیدگی موضوعات، و مواضع سرسختانه هر سه طرف مانع بزرگی است. اسرائیل به این مذاکرات با تردید خواهد نگریست و ممکن است در هر لحظه با اقدام نظامی جدید، روند گفت‌وگوها را مختل کند. در صورت تداوم آتش‌بس غزه، اسرائیل ممکن است تمرکز امنیتی خود را به سمت ایران بازتنظیم کند. در سناریوی دوم، یعنی نوعی «تعادل سعی»، نگرانی‌های امنیت ملی آمریکا درباره برنامه هسته‌ای ایران بدون پاسخ‌هایی می‌ماند و خطر بازگشت جنگ میان اسرائیل و ایران با برجااست. در حال حاضر، اوضاع بیشتر به سمت این سناریو در حرکت است. وزیر خارجه ایران اخیراً اعلام کرده که تهران و واشنگتن از طریق میانجی‌ها در حال تبادل پیام هستند و ایران «حتماً طرحی را که منطقی، متوازن و عادلانه باشد» بررسی خواهد کرد. با این حال، تأکید کرد که ایران «حق غنی‌سازی را داریم» و ا بر کار نخواهد گذاشت؛ موضعی که ایالات متحده فعلاً آن را نمی‌پذیرد و خواهان توقف کامل غنی‌سازی در هر توافق احتمالی است.

۱۴۰۴ ● ۰۸ ● ۰۱

۱۹ جمادی الاول ۱۴۴۷ / ۲۳ اکتبر ۲۰۲۵

سال هشتم

شماره ۲۲۳۳

«آرمان ملی» مطالبات جامعه از دولت را بررسی می‌کند

رفع فیلترینگ در انتظار دستور پزشکیان

سال ۱۴۰۱ و امسال نیز تجاوز اسرائیل در جنگ ۱۲ روزه موجب شد تا موضع تندروهای داخلی فیلتر واتس‌اپ و گوگل پلی نشان داد که عمر رفع فیلترینگ دارد؛ اما نگاه پله به پله و مرحله به مرحله باعث شد تا رفع فیلترینگ در همان گام نخست مسکوت بماند و دیگر تلاشی در این مسیر شاهد نباشیم. هر چند که بسیاری بر این باورند که رفع فیلترینگ باید به‌صورت یک‌دفعه و یکجا انجام شود. نکته اینجا است که امروز دولت، مجلس و قوه قضائیه به عنوان قوای ۳ گانه موافق رفع فیلترینگ هستند؛ اما بایان وجود مشخص نیست که چرا رفع فیلترینگ صورت نمی‌گیرد؟ آیا اراده‌ای بالاتر از قوای ۳ گانه برای عدم رفع فیلترینگ وجود دارد که منافع‌اش در گرو عدم رفع فیلترینگ است یا مسائل دیگری در میان است. صحبتی که رئیس‌جمهور چند ماه پیش در خصوص گردش مالی سراسام در فروش فیلترشکن‌ها مطرح کرد و از طرف دیگر صحبت ماه‌های گذشته محمود واعظی، وزیر ارتباطات دولت یازدهم در خصوص این مساله باعث شده تا ادامه فیلترینگ حتی برای یک روز دیگر نیز جایز نباشد. نگاهی به اظهارات واعظی در خصوص فیلترینگ که گفته بود: «کسانی فیلترینگ» گردش مالی حدود ۲۰ همتی دارند و این هزینه حقوق ملت را تضییع می‌کند؛ لذا این گروه نهایت اعتراض خود را از جهت استمرار فیلترینگ به کار می‌بندند تا منافع مالی‌شان دچار خطر نشود»، نشان می‌دهد که در ریت پدیده تلاش‌ها برای عدم رفع فیلترینگ چه مسائلی پنهان است. البته نگاه امنیتی به این مساله نیز باعث بغرنج شدن شرایط در این موضوع شده است. مخصوصاً اتفاقات

◀ **تلاش دولت: اراده‌شورا**

همان‌طور که گفته شد چیزی حدود ۲۰ همت گردش مالی فروش فیلترشکن‌ها است و این نکته‌ای نیست که بتوان آن را کتمان یا تک‌ذیب کرد. از طرف دیگر آسیب‌های روانی و امنیتی که فیلترشکن‌ها به جامعه وارد می‌آورد در مواردی واقعاً جبران‌ناپذیر است. چرا که وقتی یک جوان بخواهد برای دسترسی به یک شبکه اجتماعی مثل تلگرام یا اینستاگرام از فیلترشکن استفاده کند این ابزار فضایی برای او فراهم می‌کند که فضایی بسیار بیشتر از آن پلتفرم‌ها و شبکه‌های اجتماعی را تجربه کند و به برنامه‌ها و سایت‌هایی دسترسی پیدا کند که مقرانش به مراتب از فواید آنها بیشتر است. حال اینکه کسر قابل توجهی از این فیلترشکن‌ها نیز آورده به بدافزارها و ویروس‌هایی است که اطلاعات کاربران را برداشته و برای کشور مشکلات امنیتی پدید می‌آورد. حال با این مساله نیز باعث بغرنج شدن شرایط در عالی فضای مجازی است. مخصوصاً اتفاقات

«آرمان ملی» اظهارات «حسن روحانی» در مورد مسیرهای جلوگیری از جنگ را تحلیل می‌کند

«قدرت بازدارنگی» اهرمی برای صلح

فشارهای بین‌المللی، فرصت‌های تازه‌ای تیریه ر شد و ثبات ایجاد کند. ایران با بحران فیلترینگ مواجه است. در حالی که دولت تلاش می‌کند تا با استفاده از نفوذ منطقه‌ای و دیپلماتیک، شرایط را برای بازگشت به روابط عادی بهبود بخشد. در این میان، نقش ایران در منطقه و توانمندی‌های آن در ایجاد ثبات و جلوگیری از تنش‌ها، موضوعی کلیدی محسوب می‌شود. در این مقاله، به بررسی نقش ایران در منطقه و راهکارهای ممکن برای حل بحران فیلترینگ خواهیم پرداخت.

◀ **قطعه‌نامه غیرقابل اجراست**

در ادوار گذشته همواره مسئولان عالی‌رتبه کشوری و نظامی از تلاش‌هایی که برای جلوگیری از جنگ انجام شده اشاره کردند و در واقع باتوجه به اینکه آمریکایی‌ها دهنده‌ها تصمیم‌گیرنده؟ آمریکا همیشه نمی‌خواسته ولی این قدرت بازدارندگی جمهوری اسلامی بود که مانع شروع جنگ شده بود. مودی که اکنون باتوجه به گفته رئیس‌جمهور پیشین جی‌آی‌آی آن حس می‌شود. در این مورد حسن روحانی، رئیس‌جمهوری پیشین در دیدار با استانداران دولت‌های یازدهم و دوازدهم با اشاره به روند پیش‌روی کشور و جامعه بعد از جنگ دوازده روزه گفت: «در بخش اطلاعاتی اگر ۱۰۰ جاسوس درجه یک موساد را در کشور دستگیر کنید و او باند که افراد اصلی‌اش دستگیر شده‌اند، طرح‌هایش به‌هم می‌خورد و ناچار است از توطئه‌ای که در ذهنش پنهان است از نو آغاز جدید را نفوذ بدهد. ممکن است این کار چند ماه طول بکشد. «نه جنگ و نه صلح» را اینطور می‌شود با آن مقابله کرد، ما باید «نه جنگ» را درست کنیم، «نه صلح» که ما نمی‌خواهیم. صلح مسلمانمقدم بر جنگ است. «نه جنگ» از این‌واژه امکان‌پذیر است. به نظر من این مسأله اینقدر پیچیده نیست

نیز آگاه هستند چگونه باز هم در مقابل تلاش دولت برای رفع فیلترینگ مقابله می‌کنند. البته اگر امروز از هر مسئول دولتی پرسش شود همه بالاتفاق معتقد به رفع فیلترینگ هستند. چنان که سخنگوی دولت روز سه‌شنبه در نشست خبری اظهار کرد: بر همان عهد که بستیم، وعده‌های دولت سر جای خود و در حال پیگیری است. وزیر ارتباطات هم معتقد است همان‌طور که اکسپوز برای موجود زنده لازم است، جریان اینترنت نیز برای همه مردم بسیار حیاتی است. فاطمه مهاجرانی با اشاره به نتایج پژوهش‌ها در زمینه دیدگاه مردم نسبت به وضعیت اینترنت، بیان داشت: پژوهشی در روزهای پس از جنگ ۱۲ روزه انجام شد که نشان داد از مهم‌ترین دغدغه‌های بخش بزرگی از مردم، اینترنت است. نگرانی‌هایی وجود داشته و دولت قرار نیست هیچ سکویی را در فیلترینگ گذاشت. دسترسی به برخی از این سکوها فراهم شد. البته وی در این خصوص که رئیس‌جمهور مستقیم تصمیم خواهد گرفت یا خبر نیز بیان کرد: «آقای پزشک‌بان پیگیر جدی رفع فیلترینگ هستند». حال اما با اظهارات مسئولان مختلف دولتی و شرایط حاضر جامعه به ویژه ماجرای زبان ۲۰ همتی فروش فیلترشکن‌ها و مضرات روانی و امنیتی آنها به نظر می‌رسد رفع فیلتر برخی سکوها یا دیگر در ماه‌های آینده دور از انتظار نباشد. چون به گفته رئیس شورای اطلاع‌رسانی دولت موانع مختصری در این مسیر وجود دارد و دولت به دنبال آن است که فرموی برداشته خواهد شد یا بازهم شاهد رفع فیلترینگ در مرحله‌ای خواهیم بود.

◀ **شورای سدرفع فیلتر؟**

مسأله فیلترینگ امروز در شورای عالی فضای مجازی مانده و ماه‌ها است که تلاش می‌شود تا نوعی هماهنگی در خصوص رفع فیلتر صورت

گزارش

«آرمان ملی» در گفت‌وگویی آخرین تحولات منطقه را گزارش می‌کند

اسرائیل در محاصره جبهه‌های جدید جنگ

قاسم مجعلی: ایران از محدودیت اسرائیل سود خواهد برد

آرمان ملی – گروه سیاسی: در ماه‌های اخیر، تحولات خاورمیانه بار دیگر وارد مرحله‌ای حساس و پیچیده شده است؛ مرحله‌ای که نه تنها به مساله دیرینه فلسطین و اسرائیل محدود نمی‌شود، بلکه به بازتعریف نقش و جایگاه کشورهای عربی در معادلات امنیتی و نظامی منطقه انجامیده است. این تحولات به سرعت با رخدادی خطرناک‌تر گره خورد؛ حمله هوایی اسرائیل به خاک قطر که بسیاری از تحلیلگران آن را نشانه‌ای از افزایش تنش مستقیم در خلیج فارس دانستند.

چنین اقدامی، علاوه بر نقض آشکار قوانین بین‌المللی، پیامدهای عمیقی برای روابط تل‌آویو با جهان عرب به همراه داشت. کشورهای عربی که در سال‌های اخیر با عادی‌سازی روابط با اسرائیل تلاش می‌کردند از درگیری فاصله بگیرند، اکنون با پرسش‌های دشواری درباره اعتمادپذیری این رابطه مواجه هستند.

در نتیجه، حمله به قطر می‌تواند آغازی باشد بر بازاندیشی اعراب نسبت به سیاست نزدیکی با اسرائیل، به‌ویژه در سایه افکار عمومی خشمگین از اقدامات نظامی تل‌آویو. در سوی دیگر، تهران با دقت این تحولات را دنبال می‌کند. از منظر جمهوری اسلامی، گسترش جبهه‌های ضداسرائیلی در منطقه فرصتی استراتژیک برای تقویت محور مقاومت و افزایش فشار سیاسی و امنیتی بر اسرائیل. هرگونه شکاف میان اعراب و تل‌آویو می‌تواند به نفع ایران تمام شود، به‌ویژه اگر کشورهای عربی تصمیم بگیرند از وابستگی امنیتی به آمریکا فاصله بگیرند و به دنبال سیاست‌های مستقل‌تر منطقه‌ای باشند.

در این مورد باید اضافه کنیم که بحران اخیر میان قطر و اسرائیل تنها یک تقابل دو جانبه نیست، بلکه بازتاب مرحله‌ای جدید از رقابت قدرت‌ها در خاورمیانه است. مرحله‌ای که در آن، نقش آفرینی کشورها براساس منافع ملی، موازنه هسته‌ای و بازتعریف اتحادها شکل می‌گیرد. این روند می‌تواند مسیر آینده روابط عربی – اسرائیلی را دگرگون کرده و توازن قدرت منطقه‌ای را به‌گونه‌ای بنیادین تغییر دهد. در ادامه این گزارش با یکی از تحلیل‌گران سیاست منطقه‌ای مصاحبه کرده‌ایم که در ادامه می‌خوانید.

◀ **تهدید اصلی منطقه**

قاسم مجعلی، تحلیل‌گر مسائل سیاست خارجه و دیپلمات پیشین در مورد روند تقابل برخی از کشورهای عربی به خصوص اعراب حاشیه خلیج فارس در برابر اسرائیل، به خبرنگار «آرمان ملی» می‌گوید: «در ابتدا باید به این نکته اشاره کنم که تغییر مسیر اعراب در قبال اسرائیل باعث خواهد شد که جبهه درگیری دیگری در خاورمیانه به‌غیر از ایران در تقابل با اسرائیل باز شود و در نتیجه ایران از کشورهای عربی و اسلامی در این راستا حمایت خواهد کرد.

همچنین توجه داشته باشید که این تغییر مسیر برخی از اعراب خلیج فارس می‌تواند به تحقق آرمان‌های فلسطینی‌ها کمک کند و آنها را به صلح و آرامش برساند. در ماه‌های اخیر و با توجه به ادامه جنگ در خاورمیانه باید به این مورد اشاره کنم که رژیم صهیونیستی به کشوری مانند قطر که در به‌نوعی متحد نظامی آمریکا محسوب می‌شود و امنیت آن تحت نظارت واشنگتن است. توجه داشته باشید که فضای کنونی موقعیتی را برای تهران که به همه منطقه و جهان نشان دهد که تهدید اصلی در خاورمیانه اسرائیل است می‌آورد.»

این تحلیل‌گر در ادامه و با اشاره به فرصت‌هایی که ایران برای محاصره اسرائیل خواهد داشت، اضافه می‌کند: «در اینجا جمهوری اسلامی می‌تواند از این فرصت استفاده کند تا به کشورهای عربی بگوید که باید موضوعی صریح در برابر اسرائیل اتخاذ کنند و امنیت خود را در نظر بگیرند. ایران باید به آنها بگوید که این بار دیگر هزینه‌های امنیتی – نظامی منطقه را پرداخت نخواهد کرد و این کشورها باید از منافع و امنیت خود دفاع کنند. به این نکته هم اشاره کنم که ایران می‌تواند به عنوان پشتوانه‌ای برای این کشورها عمل کند و نه اینکه هزینه‌های ایران در منطقه افزایش پیدا کند.»

◀ **زرادخانه هسته‌ای اسرائیل**

رفته رفته طرح‌هایی که می‌تواند از نظر دیپلماسی تل‌آویو وارد مرحله جدید کند از راه می‌رسد. در این مورد علی‌الهی، نویسنده و تحلیل‌گر سیاسی قطری، تأکید کرد که میزان نفرت، نژادپرستی، کینه‌توزی و جنایات فجیع رژیم صهیونیستی در غزه، کرانه باختری و قدس ضرورت دارد تا «بزرگ خطر به صدا درآید» و کشورهای جهان و نهادهای بین‌المللی در برابر خطرات در اختیار داشتن سلاح هسته‌ای توسط این رژیم هشدار داده شوند. «جنگ نسل‌کشی که تا امروز علیه غزه در جریان است، در کنار غصب باقی‌مانده اراضی کرانه باختری از مسیر شهرک‌های، تجاوزات مداوم به مسجدالاقصی و نیز جنگ‌های رژیم صهیونیستی علیه لبنان، ایران و یمن، جدا از شمار زیاد مجروحان، آوارگان و گرسنگان، در مجموع حدود ۲۵۰ هزار شهید عرب و مسلمان بر جای گذاشته است.»

او در همین مورد ادامه داد: «مایه شرمساری است که برخی از دولت‌ها یا نخبگان سیاسی، درخواست‌های اشغالگر را درباره خلع سلاح مقاومت می‌پذیرند و حتی آن را به عنوان مشروعبینی برای تداوم تجاوز معرفی می‌کنند؛ در حالی که سلاح مقاومت نه یک تصمیم تشکیلاتی بلکه حقی مشروع برای ملت تحت اشغال است.»

الهی ادامه داد: «مساله سلاح مقاومت مورد اجماع ملی فلسطینیان است و اصلی مقدس محسوب می‌شود که از نظر ارزش کمتر از حق بازگشت و مساله قدس نیست. غزه امروز دژ راهبردی ملت فلسطینی است و سلاح مقاومت آخرین سد در برابر پروژه آواگری اجباری به شمار می‌رود.»